

Rytterskolen i Avderød

Ideen bag skolerne

Pietismen havde medført en stor interesse for oplysning. Fattigforordningen af 1708 indeholdt en bestemmelse om, at hvor der ikke fandtes en skole i sognet skulle det tilstræbes at en sådan blev oprettet. Så lysten til oplysning lå i tiden.

Desuden har Frederik den IV nok været inspireret af både sin mor og søster, der begge oprettede skoler på Deres ejendomme.

Rytterdistrikter

I 1670 gennemførte Christian V. en omfattende ændring af hæren. I 1671 blev der oprettet fire nationale rytterregimenter. For at dække udgifterne til disse blev krongodset opdelt i rytterlægger af 8 tdr. hartkorn. Afkastet fra hver rytterlægger skulle dække udgifterne til en rytter. I 1716 iværksatte Christian V's søn, Frederik den IV en reorganisering af Krongodset. Krongodsets 67200 Td. Hartkorn blev inddelt i 12 distrikter. Hvert distrikt var således på 5600 tdr. hartkorn. Et rytterdistrikt skulle dække udgifterne til indkvartering og forplejning af 700 ryttere. Et af distrikterne var Kronborg Rytterdistrikt, hvor Rytterskolen i Avderød ligger. Skolerne benævnes Rytterskoler, fordi de blev bygget i Rytterdistrikterne.

Rytterskolernes antal og placering

I årene 1722-1727 blev der opført 240 skoler i landets 12 distrikter. Skolen i Avderød blev opført i 1723.

Det næstfineste hus i sognet.

Skolerne skulle være anseligere end almindelige huse, så "deres Udseende kunde henlede Tanken paa deres høje Bestemmelse". Det betød at Rytterskolen kom til at fremstå som et betydningsfuldt byggeri kun overgået af kirken.

Bygmestrene

Murermester Lauritz Eriksen, der havde et teglværk i Nivå, byggede en stor del af Rytterskolerne, bl.a. Rytterskolen i Avderød.

Lærerne og undervisningen

Lærerne skal være "skikkelige og gudfrygtige studenter" når de haves, eller "andre verdslige personer, som fører et skikkeligt Levned og er vel op1ært i deres Saligheds kundskab".

Løn

Skoleholderne skulle årligt have 24 Rd.

Desuden havde de ret til følgende ydelser:

1 1æs tørv pr. 20 Td. Hartkom i alt 14 1æs

1 lispund hø pr. Td. Hartkom, i alt 280 lispund

Halm ligeså

Fri græsning til 2 køer og 6 får

Samt skattefrihed.

Lærerne i Avderød

1750 - 1800 Jesper Dauw

1800 - 1829 Peder Lassenius Hinderup

1829 - 1866 Hans Ludvig Hansen

1866 - 1883 Carl Valdemar Erslev

1883 - 1923 P. Ørum Andersen

1923 - 1942 Kristian Jakobsen

Undervisningen

I overensstemmelse med datidens tankegang havde religionsundervisningen førsteret.

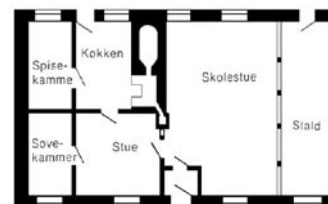
Alle børn skulle undervises i læsning, og lære Luthers Katekismus helst udenad. På helligdage skulle børnene følge læreren i kirken.

Endvidere skulle børnene lære hvad de kunne tjene Konge og Fædreland med. Hver middag inden børnene gik hjem skulle der læses 2 - 4 artikler fra Kristian den 5.'s Danske Lov.

Regning og skrivning var frivillige fag, som kun de børn hvis forældre kunne betale 8 skilling om måneden, blev undervist i.

Mødetider

De 5 til 8 årige skulle møde hver dag. I sommerhalvåret (Påske til Mikkelsdag var mødetiden kl. 7 - 11 og kl. 14 - 18. Resten af året kl. 8 - 12 og kl. 14 - 16.

Rytterskole 1722

Ryttertavlerne

På de fleste skoler blev der opsat en sten med følgende inskription:

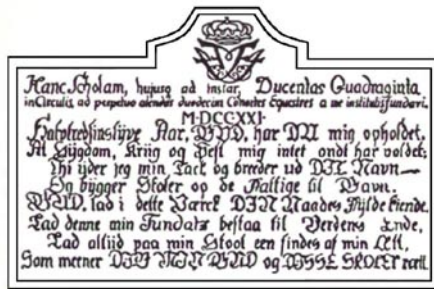
Hanc scholam, hujusque ad instar ducentas quadraginta in circulis ad perpetuo alendas duodecim cohortes equestres a me institufis fundavi
MDCCXXI

(Denne skole og 240 andre slige lod jeg i 1721 opføre i de distrikter, jeg har indrettet til stadigt at underholde 12 rytterskadroner)

Og nedenunder Frederik Rostgaards vers:

Halvtredsindstyve år, Gud har du mig opholdet,
at sygdom, krig og pest mig intet ondt har voldet:
thi yder jeg dig tak og breder ud dit navn
og bygger skoler op de fattige til gavn.
Gud, lad i dette værk din nådes fylde kende,
lad denne min fundats bestå til verdens ende,
lad altid på min stol en findes af min æt
som mener dig, min gud og disse skoler ret.

På Rytterskolen i Avderød er tavlen indmuret til højre for hovedindgangen.

Ryttertavle

Typehusbyggeri

Rytterskolerne blev bygget næsten ens. I planen hed det:

De skulle være grundmurede, opført i små Flensborg mursten, 21 alen lange, 12 alen brede, og 4,5 alen høje til bjælkeme.

Rytterskolen i Auderød

Skolen er opført i 1723, og ombygget i 1845 og 1866, hvor skolen blev udvidet til sit nuværende areal. I 1998 - 1999 blev bygningen delvis renoveret med henblik på museums indretning.

Bygningens anvendelse

I årene 1723 - 1924/25 har bygningen været anvendt til skole, og derefter som lærerbolig.

En tid var huset privatbolig for en af kommunens embedsmænd. I 1976 blev huset hjemstedsadresse for Karlebo Lokalhistoriske Forening, og i 1983 flyttede Karlebo Lokalhistoriske Arkiv ind i nogle af lokalerne.

Arkivets flytning i foråret 1997 betød, at et længe næret ønske om indretning af museum kunne iværksættes.

Fredensborg Lokalhistoriske Museum

Avderødvej 19, Avderød

2980 Kokkedal

Tlf. 48 28 01 76 - 49 14 41 63

E-Mail: info@lokalhistorisk-museum.dk

www.lokalhistorisk-museum.dk

Udarbejdet af Mogens de Neergaard .

Revideret og genoptrykt juni 2012.